

NMT**Forum**

Det evige skyldspørsmål 1940

Av oblt, cand.philol Anton Olstad

Med 9. april, en vond dag på alle måter, kommer man alltid tilbake til hva kunne vært gjort annerledes. Kanskje historien kan lære oss noe? Da det østerriksk-ungarske tronfølgepar ble skutt i Serajevo 28. juni 1914, fant Østerrike fort ut at Serbia sto bak med sine stormaktsplaner. Det østerrikske ultimatum til Serbia kom først 23. juli, og Norge offisielt underrettet 24. juli. Hva hendte så i Norge? 27. juli var de militære kommandomyndigheter innkalt til konferanse hos forsvarsministeren. 28. juli drøftet regjeringen innkalling av nøytralitetsvern. I forberedende statsråd 30. juli fremla forsvarsministeren foredrag om den første innkalling til en av kyst-

festningene, hvor det ikke pågikk øvelser. Besluttet i statsråd neste dag. En betydelig del av Marinen var på forhånd klar til ordinære øvelser. Lørdag 1. august ble det i statsråd besluttet innkalling av mer mannskap til kystfestningene.

Telegram om tysk krigserklæring til Russland kom til Kristiania ved 23-tiden samme kveld. Samme natt gikk det ut ordre til ytterligere innkallinger, ordnet kl 0200. Samtidig var regjeringsskonferanse berammet til kl 0930 neste dag, søndag. Kommanderende general, admiral, generalstabssjefen m.fl. var innkalt til kl 1000. Det ble besluttet å innkalle det nøytralitetsvern som de militære sjefene mente var

nødvendig ut fra situasjonen. Resten av flåten ble besluttet mobilisert. Formelt bekreftet i statsråd samme søndag aften.

Det vil si: 14 timer etterat telegrammet om den tyske krigserklæring ble kjent i Kristiania, var de nødvendige beslutninger om nøytralitetsvern truffet.

Overført til 1940 vil det si at med en handlekraftig, virkelighetsnær regjering ville det vært full mobilisering senest 5. april.

De første tyske fartøyer engasjert i «Weserübung» gikk ut fra tysk havn natt til 3. april. Fra tysk side er det sagt at «Weserübung» kunne vært stanset så sent som 7. april. □

Skal vi forsvare oss i det hele tatt, Oberstløytnant Diesen?

Av oberstløytnant Jonas Riisnes, Formann Nordhordland Forsvarsforening

Oberstløytnant Diesens svar til meg i NMT 3/92 reiser viktige spørsmål som krever avklaring.

Hans forklaring på kvalitativt minstemål bidrar lite til svaret på det som er det helt avgjørende spørsmål:

– Hva skal vi gjøre og hvilke sjanser har vi dersom vi blir angrepet?

Indirekte stiller Diesen spørsmålet:

– Bør vi i det hele tatt ta opp kampen?

At en yrkesoffiser, og i dette tilfellet Hærens hovedmann bak Forsvarsstudien -91 (FS-91), filosoferer over dette spørsmålet slik Diesen gjør, synes jeg er skremmende.

Om krigen i 1940 skriver han:

«Nei, gitt at man har brakt seg selv i en håpløs situasjon er det selvfølgelig ikke galt likevel å ta opp kampen».

Og så føyer han til: «Det vi kan lære av 1940 er derfor neppe mer oppsiktsvekkende enn at en improvisert, utrenet og dårlig utrustet militær programmessig taper for en veltrenet, veldisiplinert og velutstyrt hær».

Mener virkelig Diesen at vi ikke burde tatt opp kampen i 1940?

Diesen synes å ville innføre en grense, et «mestemål» for hvilke lidelser sivilbefolkningen kan bære. Det trodde jeg angriperen, situasjonen bestemte.

Når jeg viste til Afganistan var det først og fremst som eksempel på hva teknisk og tallmessig underlegne styrker kan oppnå ved ikke å gi opp. Og la meg her også minne om hvor sterkt general Ruge understreket viktigheten

av at hver enkelt på sin plass ikke gir seg, men holder ut i det lengste. Og Ruge vurderte ikke situasjonen i 1940 for håpløs. Han sier tvertimot i «Tilbakelikk» at «– hvis vi hadde vært bare noenlunde forberedt så ville utgangssituasjonen i løpet av de første døgn blitt en helt annen enn den nu ble. Tyskerne ville ha blitt stanset eller kastet på sjøen igjen».

Kanskje det går an å lære noe av dette?

Både Forsvarsstudien 91 og Forsvarskommisjonen (FK-90) har listet som en av Forsvarets oppgaver:

- Yte sterkest mulig motstand mot en hver form for angrep (FS-91)
- Å forsvare norsk land- sjø- og luft-